

Vierde zondag van de 40-dagentijd.

Nikodemus bezoekt Jezus in de nacht. 't Was al zover, dat het niet meer overdag kon, – niet om Jezus' veiligheid, maar omdat Nikodemus als belangrijk joodse leraar een bezoek aan Jezus te link vond. We lezen vandaag een fragment uit het gesprek dat hij met Jezus voert. Hun gesprek

heeft iets van een diagnose: wie gelooft er en wie niet, wie wordt gered en wie niet? Typisch voor Johannes, dat hij zijn uitleg geeft in de beelden van licht en duisternis. Het was natuurlijk de geloofsvraag van Nikodemus zelf. De achtergrond van dat verhaal is de geschiedenis van Israël, – met name hoe slecht het ging ten tijde van de Koningen, verteld in de eerste lezing.

Thema: ““Wat is dat licht dan ...?!”

EERSTE LEZING uit het 2de boek Kronieken (36,14-16.19-23)

In die dagen maakten ook al de voornaamste priesters en het volk zich herhaaldelijk schuldig aan de gruweldaden der heidenen en ontheiligden de tempel die aan de Heer gewijd was. En de Heer, de God van hun voorvaders, stuurde al maar gezanten naar hen toe, want Hij had medelijden met zijn volk en met zijn woning. Maar zij verachtten Gods gezanten, spotten met hun boodschap en maakten zich vrolijk over de profeten zodat tenslotte de toorn van de Heer wel genadeloos moest losbarsten over het volk. De koning der Chaldeeën liet de tempel in brand steken en de muur van Jeruzalem afbreken en alle paleizen liet hij plat branden zodat alle kostbaarheden verloren gingen. Allen die aan het zwaard ontkomen waren liet hij in ballingschap wegvooien naar Babel waar zij hem en zijn zonen als slaven moesten dienen tot het Perzische rijk aan de macht kwam. Zo ging de voorspelling in vervulling die de Heer bij monde van de profeet Jeremia gedaan had: 'Zolang het land zijn sabbatjaren niet vergoed heeft gekregen zal het braak blijven liggen, zeventig jaar lang.' In het eerste regeringsjaar van Cyrus, de koning van Perzië, ging de voorspelling in vervulling die de Heer bij monde van de profeet Jeremia gedaan had: de Heer wekte de geest op van Cyrus, de koning van Perzië. Deze liet in heel zijn koninkrijk de volgende boodschap afkondigen en ook schriftelijk verspreiden: 'Zo spreekt Cyrus, de koning van Perzië: de Heer, de God des hemels, heeft mij alle koninkrijken der aarde geschonken. Hij heeft mij opgedragen voor hem te Jeruzalem in Juda een tempel te bouwen: laten allen onder u die tot het volk van de Heer behoren, onder de hoede van de Heer, hun God terugkeren naar Jeruzalem.'

EVANGELIELEZING uit het heilig evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens Johannes (3,14-21)

In die tijd sprak Jezus tot Nikodemus: 'De mensenzoon moet omhoog worden geheven zoals Mozes eens de slang omhoog hief in de woestijn, opdat eenieder die gelooft in Hem eeuwig leven zal hebben. 'Zo zeer immers heeft God de wereld liefgehad dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat al wie in Hem gelooft niet verloren zal gaan maar eeuwig leven zal hebben. God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om de wereld te oordelen, maar opdat de wereld door Hem zou worden gered. Wie in Hem gelooft wordt niet geoordeeld, maar wie niet gelooft is al veroordeeld, omdat hij niet heeft geloofd in de Naam van de eniggeboren Zoon Gods. Hierin bestaat het oordeel: het licht is in de wereld gekomen, maar de mensen beminden de duisternis meer dan het licht, omdat hun daden slecht waren. Ieder die slecht handelt heeft afschuif van het licht en gaat niet naar het licht toe uit vrees dat zijn werken openbaar gemaakt worden. Maar wie de waarheid doet gaat naar het licht, opdat van zijn daden moge blijken dat zij in God zijn gedaan.'

OVERWEGING

Toen ik in de jaren '60, dierbare mensen, van de vorige eeuw mijn theologie deed in Maastricht, leidde ik als vrijetijdsbesteding mensen rond in de Mergelgroeve van de Cannerberg, zo'n 80 meter onder de grond. Ik had in het doolhof van honderden gangen de weg leren kennen, moeizaam want het enige licht dat er was, moest je zelf meebrengen, een kleine carbidlantaarn. Ik had er dan aardigheid in bij een rondleiding de mensen op de kast te jagen door halverwege mijn lantaarn te doven alsof er iets mis was, want dan ontstond er een duisternis die je echt nergens meemaakt. Een lichte paniek was dan het gevolg en de toeristen kwamen onverwijd met sigarettenaanstekers of lucifers op de proppen om de groep van de duisternis te bevrijden.

De beeldvorming van het Johannesevangelie heb ik bij die ervaring leren kennen: duisternis is niet iets op zichzelf maar gewoon het ontbreken van licht. Voor een antwoord hoef je overigens niet in de Cannerberg rond te hangen. Ik neem u daarom even mee naar wat we ons herinneren aan wat je licht-in-de-duisternis kunt noemen. Denk bv. aan de vredesbeweging die destijds de ouverture zou worden tot de afbraak van de Berlijnse muur, of (langer geleden) de kraakbeweging die een commentaar was op de verdeling van geld en macht. Je kunt ook denken aan al de profeten van onze tijd die mistoestanden aan de kaak stellen, – nog in 2005 toen bv. bisschop Muskens met een dakloze op straat heeft geslapen als protest tegen de armoede. Hoe dan ook, Het gaat altijd over verzet tegen de dingen, de duisternis van de

wereld, tegen verdeeldheid en gelijkhebbij, – doorgaans om het behoud van macht of traditie, van eigen veiligheid en zeggenschap. Het is de wereld van het recht, dikwijls het recht van de sterkste. Protesten zijn dan een licht in de duisternis. De duisternis is onze wereld waar zij kiest voor zichzelf, zorgen en angst zaait zonder het licht van een oplossing.

In Jezus' tijd was dat ook zo. Er waren ook toen allerlei bewegingen: voor en tegen een nieuwe tijd: voor en tegen Johannes de Doper, voor en tegen Jezus van Nazareth. Maar toen ging het over iets anders dan de dingen van onze wereld. Het verhaal van Nikodemus is een compositie van Johannes, waarmee hij de vraag naar het eeuwig leven aan de orde stelt, – geen politiek, geen mistoestanden, maar de vraag wat er na de dood is. Het was een vraag die leefde bij de christenen van zijn tijd, – einde eerste eeuw en nota bene al de tweede generatie na Jezus van Nazareth met haar vraag: is er eeuwig leven of niet?

Is dat, dierbare mensen, niet ook onze vraag? Jezus geeft antwoord aan Nikodemus: "God heeft zijn Zoon niet naar de wereld gezonden om deze te oordelen, maar om de wereld te redden" Het is alsof Johannes tegen zijn gelovigen zegt: weet je het nou nóg niet!? Heeft Jezus van Nazareth niet aldoor gezegd dat hij niet komt om te oordelen, maar om te redden. Dierbare mensen, het is Jezus' verzet tegen de oudtestamentische gedachte van een vergeldende God, – in sommige protestants-christelijke kerken nog altijd gekend in de angst voor de consequenties van wat men aanziet voor een zondig leven.

Licht, dierbare mensen, is wat je ervaart in het protest tegen de duisternis, onzekerheid. Nikodemus moet dat hebben aangevoeld en hij bezoekt Jezus die protesteerde tegen de duistere kanten van het joodse religieuze leven, – weet u wel, een veroordelende en vergeldende God als een duisternis in het geloof. Het Oude Testament staat er vol van. Het gaat echter niet om een God bij wie je risico's loopt, maar om een liefdevolle God die is zoals een Vader en een moeder die niets liever zien dan het heil van hun kind.

Er is echter één voorwaarde: je moet het wel geloven. "Wie gelooft wordt niet geoordeeld," staat er, "maar wie niet gelooft, is al veroordeeld"; ook dat staat er, – veroordeeld, niet door God maar tot zichzelf, niet als goddelijke straf voor ongelooft, maar gewoon omdat geloof de voorwaarde is. Ongelooft is duisternis, geloof is licht: je ziet het weer zitten. De tekst spreekt over redding. Je moet worden gered van ongelooft. Want het leven wordt duisternis als je nergens in gelooft en pas daarbij op, want het gaat bij Johannes niet over een theoretische kwestie. Hij stelt de wereld voor als volgt. De wereld van het licht zijn zij die, laat ik maar zeggen, leven in de buurt van God, – welis-

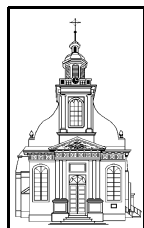
waar met vallen en opstaan, – met vreugde over een God van liefde en soms met neergeslagen ogen na een ondoordachte streek. De wereld van de duisternis zijn zij, die van God niet willen weten omdat het hun te lastig is, of omdat ze God onwaarschijnlijk vinden, dat wil zeggen, dat ze meer geloven in zichzelf dan in een ander.

Redding dáárvan, dierbare mensen, ... daarom gaat het. Maar waar vind je dat? In de geloofsgemeenschap, in de Kerk? Dat kan, maar niet zonder meer, want het licht dat je zoekt, is ontspanning, is vrijheid, niet een vrijheid die je slechts vertelt te doen waar je zin in hebt, maar juist het tegendeel: vrijheid die je verwerft door onthechting aan wat je bindt in een duistere wereld. Weet u, dierbare mensen, de duisternis is een milieu dat je zelf schept, door te blijven hangen aan tegenvallers, aan persoonlijke mislukkingen die je toeschrijft aan anderen; duisternis door het onvermogen tolerant te zijn, de betrekkelijkheid te miskennen van wat tijdelijk is, het onvermogen je zegeningen te tellen.

Licht is je aansluiten bij een hoopvolle toekomst die je vindt in menigerlei protestbeweging. Licht is onthechting aan een cultuur die geluk beschrijft als het succes van je eigen winkel die handelt in het minimaliseren van risico's.

Er is tenslotte geen principieel verschil tussen wat Nikodemus zocht en wat u en ik zoeken. Niemand wil een zinloos leven leiden. Nikodemus vertrouwde die man uit Nazareth. Hij ging naar Hem toe. Niemand mocht dat weten en hij bezocht Hem daarom in het holst van de nacht. Dag of nacht, dierbare mensen, 't is maar dat je 't weet bij Wie je terecht kunt, – bij Hem die leeft voor jou, het enig licht als het donker wordt.

(– Ruimte voor aantekeningen –)

Katholieke geloofsgemeenschap
St. Petrus' banden
Driebergen-Rijsenburg, 11 maart 2018
© Frans E.M.Verhaar pr.